

Tudor-Alexandru CHIUARIU

**Garanțiile procedurale acordate
acuzatului într-un proces penal
potrivit Convenției europene a drepturilor omului**

*Teză de doctorat susținută la Iași, 2011,
sub coordonarea Prof. univ. dr. Grigore THEODORU*

Editura
Stamangiu
2020

CAPITOLUL 2. CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI. ORGANIZARE ȘI FUNCȚIONARE

2.1. JUDECĂTORII CURȚII – CONDIȚII DE ELIGIBILITATE, ALEGEREA, DURATA MANDATULUI, REVOCARE DIN FUNCȚIE, STATUT ȘI INCOMPATIBILITĂȚI

Curtea se compune dintr-un număr de judecători egal cu cel al Înalțelor Părți Contractante ^[1], adică cu numărul statelor membre ale Consiliului Europei care au semnat și ratificat Convenția. Având în vedere că, până în prezent, numărul statelor care au ratificat Convenția este de 47, instanța europeană este compusă din **47 de judecători**.

Formularea prezentului art. 20 nu mai conține interdicția stabilită de fostul art. 38 al Convenției, potrivit căruia Curtea „*nu poate avea în componență mai mult de un resortisant al aceluiași stat*”, astfel încât, după intrarea în vigoare a Protocolului nr. 11, este posibilă alegerea unui judecător care are (și) cetățenia altui stat.

Convenția stabilește **trei condiții pe care trebuie să le îndeplinească o persoană pentru a putea îndeplini funcția de judecător în cadrul Curții**:

- a. să se bucure de cea mai înaltă reputație morală ^[2];
- b. să întrunească condițiile cerute pentru exercitarea unor înalte funcțiuni judiciare sau să fie juriști având o competență recunoscută ^[3];
- c. să nu fi depășit vârsta de până la 70 de ani ^[4].

În privința **modalității de desemnare**, judecătorii sunt aleși de Adunarea Parlamentară în numele fiecărei înalte părți contractante, cu majoritatea voturilor exprimate, de pe o listă de trei candidați

---

^[1] Art. 20 din Convenție.

^[2] Art. 21 alin. (1) din Convenție.

^[3] *Ibidem*.

^[4] Art. 23 alin. (6) din Convenție.

prezența de înalta parte contractantă ^[1]. Aceeași procedură este urmată pentru a completa Curtea în cazul aderării de noi înalte părți contractante și pentru a se ocupa locurile devenite vacante.

Înainte de a-și începe activitatea fiecare judecător ales va depune **jurământul** sau va face următoarea **declarație solemnă**: „*Jur*” – sau „*Declar solemn*” – „*că-mi voi exercita funcția de judecător cu onoare, independență și imparțialitate și că voi respecta secretul deliberărilor*”^[2]. Procedura are loc la prima reuniune a Plenarei Curții la care acesta asistă sau în fața președintelui Curții.

Judecătorii își exercită mandatul cu titlu individual ^[3], ceea ce înseamnă că ei nu sunt reprezentanți ai statelor contractante, ci sunt aleși, de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, pe locul ce revine fiecărui stat în cadrul Curții ^[4]. De aceea, judecătorul Curții are o obligație de independență în exercitarea mandatului, inclusiv în raport de statul care i-a propus, sau de statul al cărei cetățean este.

În privința **duratei mandatului**, judecătorii sunt aleși pentru o durată de 6 ani, cu posibilitatea realegerii^[5]. Față de sistemul anterior Protocolului nr. 11, s-a recurs la o soluție mai flexibilă, prin reducerea duratei mandatului, de la 9 la 6 ani, prin introducerea posibilității reînnoirii mandatului, precum și a mandatelor cu durata diferită, prin limitarea de vârstă a persoanei care ocupă această funcție (nu poate depăși 70 de ani).

De asemenea, noul text al Convenției a introdus *principiul reînnoirii unei jumătăți a membrilor Curții la fiecare trei ani*. Astfel, pentru a asigura, în măsura posibilului, reînnoirea mandatelor unei jumătăți din numărul judecătorilor la fiecare trei ani, Adunarea Parlamentară poate, înainte de a proceda la orice alegere ulterioară, să decidă ca unul sau mai multe mandate ale judecătorilor ce urmează să fie aleși să aibă o altă durată decât cea de 6 ani, fără ca totuși ea să poată depăși 9 ani sau să fie mai mică de 3 ani ^[6]. În cazul în care trebuie atribuite mai multe mandate de o durată diferită și Adunarea Parlamentară aplică paragraful precedent, repartizarea

[1] Art. 22 din Convenție.

[2] Art. 3 din Regulament.

[3] Art. 21 alin. (2) din Convenție.

[4] C. Bîrsan, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole, vol. II. Procedura în fața Curții. Executarea hotărârilor*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 19.

[5] Art. 23 alin. (1) din Convenție.

[6] Art. 23 alin. (3) din Convenție.

mandatelor se face prin tragere la sorți, efectuată de către secretarul general al Consiliului Europei, imediat după alegere.

Convenția prevede și dispoziții tranzitorii, care au fost aplicate la constituirea primei Curți, după intrarea în vigoare a Protocolului nr. 11. Astfel, mandatele unei jumătăți din numărul judecătorilor desemnați la prima alegere se vor încheia la împlinirea a 3 ani. Judecătorii al căror mandat se va încheia la împlinirea perioadei inițiale de 3 ani sunt desemnați prin tragere la sorți, efectuată de către Secretarul General al Consiliului Europei, imediat după alegerea lor.

Durata mandatului unui judecător se calculează de la data alegerii sale^[1], cu excepția a două cazuri: când un judecător este reales la expirarea mandatului său, sau dacă este ales pentru a înlocui un judecător al cărui mandat a ajuns, sau va ajunge la termen, când durata se va calcula de la momentul expirării mandatului reînnoit sau completat.

Cauzele de încetare a mandatului sunt: expirarea duratei mandatului, demisia, revocarea din funcție, împlinirea vârstei de 70 de ani.

Calitatea de judecător al Curții poate înceta prin demisie. Demisia are drept efect vacantarea funcției și va fi înaintată Președintelui Curții, care o va transmite Secretarului General al Consiliului Europei, în vederea declanșării procedurii de desemnare a unui nou judecător.

Un judecător al Curții poate fi revocat dacă ceilalți judecători decid, cu majoritate de două treimi, că el a încetat să corespundă condițiilor necesare^[2]. Prevederea privind revocarea a fost introdusă prin Protocolul nr. 11, are drept scop „*asigurarea independenței Curții*”^[3] și a avut drept model procedura de revocare a membrilor Curții Internaționale de Justiție^[4].

Mandatul judecătorilor se încheie atunci când ei împlinesc vârsta de 70 de ani.

Judecătorul ales în locul unui judecător al cărui mandat nu a încetat prin expirarea duratei pentru care a fost numit, ci din alte

---

[1] Art. 2 din Regulament.

[2] Art. 24 din Convenție.

[3] Raport explicativ (Protocol nr. 11), pct. 64.

[4] Art. 18 alin. (1) din Statutul Curții Internaționale de Justiție.

cauze, va duce la sfârșit mandatul predecesorului său, indiferent care ar fi durata din mandat rămasă de executat^[1].

Judecătorii rămân în funcție până la înlocuirea lor, de către noii judecători, potrivit procedurii de alegere descrise, mai exact, până la momentul în care succesorul său a depus jurământul^[2]. Ei Continuă totuși să se ocupe de cauzele cu care au fost deja sesizați^[3]. În consecință, judecătorii al căror mandat a încetat vor participa la finalizarea procedurilor în cauze la care au participat la examinarea fondului^[4].

În cursul mandatului lor, judecătorii nu pot exercita nicio activitate incompatibilă cu cerințele de independență, de imparțialitate sau de disponibilitate impuse de o activitate cu caracter permanent; orice problemă ridicată în aplicarea acestui paragraf este rezolvată de către Curte.

Judecătorii pot să se abțină de la examinarea unei cauze în care au un interes personal, în legătură cu care au acționat în calitate de agent, avocat sau consilier al uneia dintre părți, sau al unei persoane având interes în cauză, sau ca membru al unei instanțe ori organ de anchetă, sau în altă calitate, în privința căreia s-a antepunat sau orice alt motiv care ar pune la îndoială legitimă independența sau imparțialitatea sa, în acel caz^[5]. Dacă un judecător consideră că se află în una din aceste situații, îl va informa pe Președintele Curții, care îl va excepta de la examinarea acelei cauze. Dacă există îndoieli asupra existenței uneia dintre situațiile de incompatibilitate, din partea judecătorului în cauză sau a Președintelui Curții această chestiune poate fi decisă de Cameră, prin vot secret, după ascultarea celui vizat.

Judecătorii se bucură, pe timpul exercitării funcțiilor lor, de privilegiile și imunitățile prevăzute la art. 40 din Statutul Consiliului Europei și de acordurile încheiate în virtutea acestui articol^[6].

---

[1] Art. 23 alin. (5) din Regulament.

[2] Art. 2 pct. 3 din Regulament.

[3] Art. 23 alin. (7) din Regulament.

[4] Art. 24 pct. 4 din Regulament.

[5] Art. 28¹ alin. (2) din Regulament.

[6] Art. 51 din Convenție.

2.2. GREFA ȘI SECRETARIII JURIDICI

Constituindu-se ca un adevărat aparat de specialitate, Grefa este structura organizatorică a instanței europene, ce asigură buna desfășurare a întregii sale activități.

În cadrul mecanismului inițial de control stabilit de Convenție, când acesta cuprindea atât Curtea, cât și Comisia Europeană a Drepturilor Omului, fosta Curte dispunea de o grefă care era asistată de secretariatul Comisiei. Atât grefa, cât și secretariatul Comisiei, erau alcătuite din juriști și personal de secretariat. Odată cu intrarea în vigoare a Protocolului nr. 11, personalul grefei fostei Curți și cel al secretariatului fostei Comisii au alcătuit personalul grefei actualei Curți.

În art. 15-18 din Regulamentul C.E.D.O. regăsim detaliile privind procedura alegerii grefierului și a grefierilor-adjuncți, atribuțiile și organizarea grefei.

Grefierul este ales în ședința de plen a judecătorilor, prin vot secret, pe o perioadă de cinci ani și este reeligibil. Grefierul este ajutat în activitatea sa de doi grefierii-adjuncți, aleși după aceeași procedură. Grefierul asistă Curtea în îndeplinirea funcțiilor sale de judecată și este responsabil de întreaga organizare a activității grefei. O altă importantă responsabilitate a grefierului este cea a păstrării arhivei Curții, iar toate comunicările și notificările primite sau transmise de către Curte, cu privire la cauzele aflate în curs de examinare, se fac prin intermediul grefierului.

Tot grefierii sunt cei care răspund la solicitările de informații ce privesc activitatea Curții, în special celor care provin din partea presei, scrise sau audiovizuale.

Grefa C.E.D.O. este alcătuită din grefele secțiilor și din departamentele necesare pentru a furniza serviciile administrative și juridice necesare funcționării ei, cum ar fi departamentul de cercetare și documentare, departamentul de traduceri.

Elementul de noutate adus de Protocolul nr. 14 este crearea în cadrul Grefei a raportorilor. Astfel, potrivit prevederilor protocolului, art. 25 din Convenție va deveni art. 24 și va avea următorul conținut: *„Art. 24 Grefa și raportorii. 1. Curtea dispune de o grefă ale cărei sarcini și organizare sunt stabilite prin regulamentul Curții. 2. Atunci când se pronunță în complet de judecător unic, Curtea este asistată de raportori care își exercită funcțiile sub autoritatea președintelui Curții. Ei fac parte din grefa Curții.”*

Raportul explicativ arată că numirea raportorilor va fi de competența Curții, care va decide cu privire la numărul și durata numirii lor, sugerându-se că nu este exclusă diversificarea selecției acestora, prin recrutarea în calitate de raportori, pe durate determinate, și a unor juriști cu experiență practică corespunzătoare, din Statele Contractante, specialiști și buni cunoscători ai sistemelor naționale de drept, care să cunoască cel puțin o limbă oficială a Curții și care, asemănător celorlalți membri ai grefei, să îndeplinească și condițiile de independență și imparțialitate impuse de activitatea ce o vor desfășura în cadrul C.E.D.O.^[1].

2.3. COMPUNEREA COMPLETELOR JURISDICȚIONALE: ADUNAREA PLENARĂ, MAREA CAMERĂ, CAMERE ȘI COMITETE

Pentru a examina cererile care i-au fost adresate, Curtea se constituie în Comitete, Camere și Marea Cameră. În Adunare plenară, cuprinzând toți membrii Curții, Curtea se va reuni numai pentru a decide asupra chestiunilor organizatorice^[2]:

- a. alegerea Președinților, Vicepreședinților și Președinților de Secții, pentru o perioadă de 3 ani, care pot fi realeși;
- b. constituirea Camerelor, pentru o perioadă determinată;
- c. alegerea președinților Camerelor Curții;
- d. adoptarea Regulamentului de Procedură al Curții;
- e. alegerea Grefierului și a unuia sau mai multor Grefieri adjuncți.

Curtea este organizată în 5 Secții. Distribuirea judecătorilor în cadrul secțiilor este echilibrată, ținând cont de gen, de distribuție geografică și de diferitele sisteme juridice ale Statelor Contractante. Fiecare secție este condusă de un Vicepreședinte al Curții sau de un Președinte de Secție, fiecare dintre aceștia fiind aleși de Adunarea plenară a Curții. Componenta fiecărei Secții este stabilită pentru o perioadă de 3 ani. Dacă un judecător pierde calitatea de membru al Curții înainte de expirarea perioadei pentru care a fost constituită secția, locul său în secția respectivă va fi luat de succesorul său la Curte. La propunerea Președintelui Curții, Adunarea plenară poate hotărî constituirea unei noi secții.

[1] Raport explicativ Protocol nr. 14, pct. 58.

[2] Art. 26 din Convenție.

În cadrul fiecărei Secții sunt create Camere, compuse din 7 judecători, pe principiul rotației. Judecătorul ales în numele unui stat-parte la litigiu este membru de drept al Camerei și al Marii Camere, în respectiva cauză; în cazul absenței acestui judecător sau atunci când el nu-și poate desfășura activitatea, acest stat-parte desemnează o persoană care să activeze în calitate de judecător ad-hoc^[1]. Ceilalți membri ai secției din care face parte camera sunt membri de supleanți ai camerei respective.

Marea Cameră este formată din 17 membri, dintre care Președintele, Vicepreședintele și Președintele de Secții, plus alți doisprezece judecători, desemnați pe principiul rotației. Când Marea Cameră este sesizată cu o cerere de retrimiteră, niciun judecător al camerei care a emis hotărârea nu poate face parte din aceasta, cu excepția Președintelui Camerei și a judecătorului ales în numele statului-parte interesat^[2].

Camerele constituie Comitete pentru o perioadă de 12 luni. Comitetele sunt formate din 3 judecători, desemnați prin rotație, dintre membrii aparținând aceleiași secții, cu excepția Președintelui de Secție. Ceilalți membri ai Secției pot fi chemați să îi înlocuiască pe membrii Comitetului care nu pot lua parte la procedură. După consultarea Președinților de Secții, Președintele Curții va decide asupra numărului de Comitete care trebuie înființate. Fiecare Comitet va fi condus de judecătorul cel mai vechi în funcție^[3].

2.4. MODIFICĂRI DETERMINATE DE INTRA-REA ÎN VIGOARE A PROTOCOLULUI NR. 14

Prin modificările aduse Convenției prin Protocolul nr. 14, va fi introdusă funcția de raportor, precum și un nou complet, format dintr-un singur judecător, prevăzut de noul art. 27. De asemenea, se introduce posibilitatea reducerii componenței Camerelor, la 5 membri. În privința judecătorilor ad-hoc, va fi introdus un nou sistem de desemnare a acestora, fiecare Stat Contractant fiind obligat să înainteze o listă de rezervă cu judecători ad-hoc, din care Preșe-

---

[1] Art. 27 alin. (2) din Convenție.

[2] Art. 27 alin. (3) din Convenție.

[3] Art. 27 din Regulament.

dintele Curții va alege atunci când se va ivi necesitatea unei astfel de numiri.

În același timp, tot în baza Protocolului nr. 14, Marea Cameră va dobândi o nouă atribuție, prevăzută de art. 46, parag. 4 din noul text al Convenției, aceea de a decide asupra sesizărilor adresate Curții de către Consiliul de Miniștri, în legătură cu posibilele cazuri când un Stat Contractant nu și-a executat obligația de a pune în aplicare hotărârea Curții.